

Predmet C-265/23 [Volieva]¹**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98. stavka 1. Poslovnika Suda****Datum podnošenja:**

25. travnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Okržen sad – Sliven (Bugarska)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

12. travnja 2023.

Kazneni postupak protiv:

DM

AV

WO

AQ

Predmet glavnog postupka

Glavni postupak u predmetu temelji se na članku 247. i sljedećim člancima Nakazatelno-procesualen kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku, u daljnjem tekstu: NPK), a pokrenut je na temelju optužnice koju je u međuvremenu ukinuta Specializirana prokuratura (Specijalizirano državno odvjetništvo, Bugarska) pri Specializiranom nakazatelnom sadu (Specijalizirani kazneni sud, Bugarska), koji je također ukinut 7. srpnja 2022., podigla protiv osoba DM, AV, WO i AQ zbog kaznenih djela iz članka 321. stavka 3. u vezi s člankom 321. stavkom 2. Nakazatelen kodeksa (Kazneni zakonik, u daljnjem tekstu: NK) (sudjelovanje u zločinačkom udruženju) i članka 301. stavka 1. NK-a (primanje mita).

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

Tumačenje prava Unije; članak 267. UFEU-a

¹ Naziv ovog predmeta je izmišljen. Ne odgovara stvarnom imenu nijedne stranke u postupku.

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 52. u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, kao i članak 4. Okvirne odluke Vijeća 2008/841/PUP od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala i članak 19. stavak 1. treću rečenicu Ugovora o Europskoj uniji, kad je riječ o kaznenim postupcima zbog kaznenih djela koja su obuhvaćena područjem primjene prava Unije, tumačiti na način da im se protive nacionalne odredbe, kao što su odredbe poglavlja XXVI. Nakazatelno-procesualen kodeksa (Zakonik o kaznenom postupku) (izmijenjen Daržaven vestnikom (bugarski službeni list) br. 63/2017 i na snazi od 5. studenoga 2017.) kojima se ukida pravo okrivljenika na obustavu kaznenog postupka koji se vodi protiv njega ako je to pravo nastalo za vrijeme važenja zakona kojim se predviđala takva mogućnost, ali je zbog pogreške suda utvrđeno tek nakon ukidanja tog zakona?

2. Koji bi djelotvorni pravni lijekovi u smislu članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima trebali biti dostupni takvom okrivljeniku i, osobito, treba li nacionalni sud u cijelosti obustaviti kazneni postupak protiv takvog okrivljenika ako to nije učinilo prethodno nadležno sudsko vijeće, iako su za to bili ispunjeni uvjeti u skladu s nacionalnim zakonom koji je tada bio na snazi?

Propisi i sudska praksa Europske unije

Ugovor o Europskoj uniji – članak 19. stavci 1. i 3.;

Ugovor o funkcioniranju Europske unije – članak 267.

Povelja Europske unije o temeljnim pravima – članci 47., 48. i 52.;

Okvirna odluka Vijeća 2008/841/PUP od 24. listopada 2008. o borbi protiv organiziranog kriminala – članak 4.;

Direktiva 2012/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 22. svibnja 2012. o pravu na informiranje u kaznenom postupku – uvodne izjave 10., 14., 27., 28. i 41.;

Presuda Suda Europske unije od 5. lipnja 2018., Kolev i dr. (C-612/15, ECLI:EU:C:2018:392);

Europski sud za ljudska prava (u daljnjem tekstu: ESLJP) – presuda od 10. svibnja 2011. u predmetu Dimirov i Hamanov protiv Bugarske (zahtjevi br. 48059/06 i 2708/09) i presuda od 10. siječnja 2012. u predmetu Biser Kostov protiv Bugarske (zahtjev br. 32662/06).

Nacionalni propisi

NPK, u verziji koja je bila na snazi od 29. travnja 2006. do 28. svibnja 2010. – članak 334. točka 4., članak 368. stavci 1. i 2. te članak 369. stavci 1. do 5.;

Zakon za izmjenenie i dopalnenie na NPK (Zakon o izmjenama i dopunama NPK-a, objavljen u DV-u br. 32 iz 2010., na snazi od 28. svibnja 2010.) – članci 51., 54. i 66.;

NPK, u verziji koja je bila na snazi od 13. kolovoza 2013. do 5. studenoga 2017. – članak 334. točka 4., članak 368. stavci 1. i 2. te članak 369. stavci 1. do 5.;

NPK, u verziji koja je na snazi od 5. studenoga 2017. – članak 246. stavci 1. do 4., članak 334. točka 4., članak 368. stavci 1. do 3. i članak 369. stavci 1. do 3.;

Prehodni i zaključitelni rasporedbi kam Zakona za izmjenenie i dopalnenie na Zakona za sadebnata vlast (Prijelazne i završne odredbe Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudbenoj vlasti, DV br. 32 iz 2022., na snazi od 28. srpnja 2022., izmijenjen presudom br. 7 Konstitucionen sada na Republika Bulgaria (Ustavni sud Republike Bugarske) – br. 56 iz 2022.) – članci 43., 48. do 53. i 59.;

NK – članci 20., 26., 301. i 321.

Sažet prikaz činjenica i postupka

- 1 Na temelju naloga istražnog tijela 5. srpnja 2013. pet osoba, među kojima je i osoba DM, okrivljeno je za počinjenje kaznenih djela iz članka 321. stavka 3. u vezi s člankom 321. stavkom 2. NK-a (sudjelovanje u zločinačkom udruženju) i članka 301. stavka 1. NK-a (primanje mita).
- 2 Okrivljenica DM zatražila je 31. kolovoza 2015. od Specializiranog nakazatelnog sada (Specijalizirani kazneni sud) da sud odluči o predmetu u skladu s tada važećom odredbom članka 368. stavka 1. NPK-a zbog predugog trajanja predsudskog postupka.
- 3 Rješenjem od 30. rujna 2015., evidentiranim u upisniku Specializiranog nakazatelnog sada (Specijalizirani kazneni sud), sud je vratio spis predmeta u skladu s člankom 369. stavkom 1. NPK-a, u tada važećoj verziji, i omogućio Specijaliziranom državnom odvjetništvu da u roku od tri mjeseca sudu dostavi predmet na odlučivanje na temelju optužnice, prijedloga za oslobođenje od kaznene odgovornosti uz izricanje upravne kazne ili sporazuma ili pak obustavi kazneni postupak dostavom obavijesti sudu.
- 4 Specijalizirano državno odvjetništvo dostavilo je sudu predmet na odlučivanje 8. siječnja 2016. podizanjem optužnice protiv četvero okrivljenika, među kojima je i okrivljenica DM, zbog kaznenih djela iz članka 321. stavka 3. NPK-a u vezi s člankom 321. stavkom 2. NK-a i članka 301. stavka 1. NK-a.

- 5 Nalogom od 3. veljače 2016. sudac izvjestitelj obustavio je istog dana sudski postupak u skladu s člankom 249. stavkom 2. u vezi s člankom 248. stavkom 2. točkom 3. NPK-a, u tada važećoj verziji, zbog otklonjivih bitnih postupovnih povreda i vratio je predmet državnom odvjetništvu radi otklanjanja povreda. U skladu s člankom 369. stavkom 3. NPK-a, u verziji koja je bila na snazi prije izmjene od 5. studenoga 2017., Specijaliziranom državnom odvjetništvu određen je rok od mjesec dana za otklanjanje postupovnih povreda i dostavu predmeta sudu na odlučivanje u vezi s optužbom protiv osobe DM zbog kaznenih djela iz članka 321. stavka 3. u vezi s člankom 321. stavkom 2. NK-a i članka 301. stavka 1. NK-a.
- 6 U određenom roku od mjesec dana sastavljena je nova optužnica. Specijalizirano državno odvjetništvo podiglo ju je pred sudom 22. ožujka 2016.
- 7 Pokrenut je postupak pred Specializiranim nakazatelnim sadom (Specijalizirani kazneni sud). Sudac izvjestitelj nije mogao utvrditi otklonjive bitne postupovne povrede počinjene u pretdsudskom postupku te je stoga uputio predmet na javnu raspravu na koju su pozvane stranke.
- 8 Zahtjevom od 5. travnja 2016. i prigovorom od 13. travnja 2016. optuženica DM zatražila je od sudskog vijeća Specializiranog nakazatelnog sada (Specijalizirani kazneni sud) koje je odlučivalo o predmetu da se u skladu s člankom 369. stavkom 4. trećom mogućnosti NPK-a, u verziji prije njegove izmjene od 5. studenoga 2017., u cijelosti obustavi kazneni postupak koji se vodi protiv nje zbog novih postupovnih povreda počinjenih u pretdsudskom postupku.
- 9 Branitelji optuženice DM na ročištima od 25. svibnja 2016. i 27. lipnja 2016. istaknuli su iste zahtjeve. Predmetni sud odbio je te zahtjeve zasebno protokoliranim rješenjima jer je prema njegovu mišljenju optužnica ispunjavala zahtjeve iz članka 246. NPK-a.
- 10 Izmjene poglavlja XXVI. NPK-a, kojima je uklonjena mogućnost obustave kaznenog postupka zbog predugog trajanja pretdsudskog postupka ili bitnih postupovnih povreda počinjenih u pretdsudskom postupku, stupile su na snagu 5. studenoga 2017.
- 11 Javno suđenje u predmetu trajalo je pred Specializiranim nakazatelnim sadom (Specijalizirani kazneni sud) više od tri i pol godine (postupak je pokrenut 23. ožujka 2016., a dovršen 19. studenoga 2019. donošenjem presude).
- 12 Presudom od 19. studenoga 2019. Specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani kazneni sud) proglasio je optuženicu DM krivom za počinjenje kaznenih djela koja joj se stavljaju na teret te ju je osudio na kaznu zatvora, naložio joj plaćanje novčane kazne i uskratio joj prava povezana s funkcijom koju je obavljala.
- 13 Presuda se pobijala pred Apelativen specializiranim nakazatelnim sadom (Specijalizirani žalbeni kazneni sud, Bugarska), pred kojim je pokrenut postupak.

- 14 Presudom od 9. studenoga 2020. Apelativen specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani žalbeni kazneni sud) u cijelosti je ukinuo presudu Specializiranog nakazatelnog sada (Specijalizirani kazneni sud) i vratio predmet tom sudu na ponovno odlučivanje jer su postojale otklonjive bitne postupovne povrede koje su se sastojale u tome da optužnica od 22. ožujka 2016. nije ispunjavala zahtjeve iz članka 246. NPK-a.
- 15 Nakon što je predmet vraćen Specializiranom nakazatelnom sadu (Specijalizirani kazneni sud), taj je sud 3. veljače 2021. u okviru ispitivanja i odlučivanja o točkama navedenima u članku 248. stavku 1. NPK-a protokoliranim rješenjem obustavio sudski postupak i vratio predmet državnom odvjetništvu radi otklanjanja bitnih postupovnih povreda počinjenih prilikom sastavljanja optužnice u pre-sudskom postupku koje su utvrđene i detaljno opisane u presudi Apelativen specializiran nakazatelen sada (Specijalizirani žalbeni kazneni sud).
- 16 Specijalizirano državno odvjetništvo podiglo je 7. srpnja 2022. novu optužnicu protiv okrivljenice DM i drugih troje okrivljenika. Pokrenut je postupak pred Specializiranim nakazatelnim sadom (Specijalizirani kazneni sud).
- 17 Nalogom od 15. srpnja 2022. sudac izvjestitelj obustavio je postupak pred Specializiranim nakazatelnim sadom (Specijalizirani kazneni sud) i uputio predmet nadležnom Okržen sadu Stara Zagora (Okružni sud u Staroj Zagori, Bugarska) u skladu s člankom 49. Prijelaznih i završnih odredbi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudbenoj vlasti, DV br. 32 od 26. travnja 2022., koji je stupio na snagu 28. srpnja 2022.
- 18 Pred Okržen sadom Stara Zagora (Okružni sud u Staroj Zagori) pokrenut je postupak u kojem su se pak svi suci izuzeli iz predmeta. Sudski postupak je obustavljen, a predmet je u skladu s člankom 43. točkom 3. NPK-a upućen Vrhoven kasacionen sadu (Vrhovni kasacijski sud, Bugarska) radi određivanja drugog suda istog stupnja kojem će se povjeriti odlučivanje jer nadležni sud, odnosno Okržen sad Stara Zagora (Okružni sud u Staroj Zagori), nije mogao sastaviti sudsko vijeće. Rješenjem Vrhoven kasacionen sada (Vrhovni kasacijski sud) od 17. siječnja 2023. predmet je upućen na odlučivanje Okržen sadu Sliven (Okružni sud u Slivenu, Bugarska).
- 19 Pokrenut je postupak pred Okržen sadom Sliven (Okružni sud u Slivenu). Branitelj optuženice DM u tom je postupku pokrenuo pitanje obustave kaznenog postupka koji se vodi protiv nje te zatražio od sudskog vijeća da uputi zahtjev za prethodnu odluku Sudu Europske unije.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 20 Koncept iz poglavlja XXVI. NPK-a, u skladu s kojim okrivljenik može zatražiti da o njegovu predmetu odluči sud ili da se obustavi postupak, postojao je već u starom NPK-u (članak 239.a). Taj je koncept preuzet i u NPK-u objavljenom u DV-u br. 86 od 28. listopada 2005., koji je na snazi od 29. travnja 2006., i

Konstitucionen sad na Republika Bugaria (Ustavni sud Republike Bugarske) smatrao je da je u skladu s bugarskim Ustavom.

- 21 Poglavljem XXVI. NPK-a osigurava se da se istrage provode u razumnom roku kako bi se isključila opasnost od toga da se osobu okrivni zbog različitih razloga, a predmet ostane u pripremnoj fazi kaznenog postupka nekoliko godina, dok okrivljenik snosi sve negativne posljedice koje proizlaze iz tog svojstva.
- 22 Uvođenje mogućnosti za okrivljenika da zatraži da o njegovu predmetu odluči sud ne sprečava provedbu temeljitih istraga jer se u skladu s člankom 219. stavkom 1. NPK-a osoba smatra okrivljenikom kada postoji dovoljno dokaza za njezinu krivnju. Sud koji je uputio zahtjev naglašava da bi zbog toga rok od dvije godine od pokretanja postupka pred prvostupanjskim sudom i rok od godinu dana u žalbenom postupku trebali biti dovoljni za prikupljanje preostalih dokaza.
- 23 Zakonodavac je u verziji poglavlja XXVI. NPK-a iz 2006. predvidio i mogućnost da prvostupanjski sud ne iskoristi svoju ovlast iz članka 369. stavka 4. NPK-a da obustavi kazneni postupak pod određenim uvjetima, iako su uvjeti ispunjeni, te u tom slučaju navedenu ovlast ima žalbeni sud, ali tek u okviru preispitivanja presude nakon što je u cijelosti proveden prvostupanjski postupak pred sudom (argument iz članka 334. točke 4. NPK-a).
- 24 Zakonom o izmjenama i dopunama NPK-a 2010. je u cijelosti stavljeno izvan snage poglavlje XXVI. NPK-a. Međutim, u skladu s prijelaznom odredbom tog zakona dopušteno je da se postupci u skladu s poglavljem XXVI. NPK-a koji su još u tijeku dovrše u skladu s dotadašnjim postupovnim pravilima (odnosno u skladu s postupovnim pravilima prije stavljanja tog poglavlja izvan snage). Potonje omogućuje predvidljivost i pravnu sigurnost za osobe koje su pokrenule sudski postupak u predmetu, odnosno osigurava im se pravo na obustavu kaznenog postupka koji se vodi protiv njih ako su ispunjeni uvjeti iz članka 369. stavka 4. NPK-a.
- 25 ESLJP je u tom pogledu u točkama 92. i 119. presude od 10. svibnja 2011. u predmetu Dimitrov i Hamanov protiv Bugarske utvrdio da je [postupak u skladu s] poglavljem XXVI. NPK-a stavljenim izvan snage bio jedini pravni lijek koji je ESLJP u određenim situacijama smatrao djelotvornim u pogledu trajanja kaznenog postupka u Bugarskoj jer može imati funkciju ubrzavanja (ubrzavanje sudskog ispitivanja predmeta) ili kompenzacijsku funkciju (obustava postupka). ESLJP je u presudi utvrdio da Bugarska mora uvesti djelotvoran pravni lijek koji ispunjava zahtjeve navedene u presudi u roku od 12 mjeseci od nastupa pravomoćnosti te presude.
- 26 ESLJP je 2012. u točki 85. presude u predmetu Biser Kostov protiv Bugarske ponovno utvrdio da je postupak u skladu s člankom 239.a starog NPK-a (stavljeno izvan snage), uvedenog Zakonom o izmjenama i dopunama, DV br. 50/2003, kojim je prvi put uređena mogućnost da sud odluči o predmetu na zahtjev okrivljenika, bio jedini pravni lijek koji se mogao smatrati djelotvornim u

pogledu prigovorâ o predugom trajanju kaznenih postupaka. ESLJP je dodao da je u konkretnom slučaju postupak u skladu s člankom 239.a NPK-a „[doveo] do trenutne obustave manjkavog istražnog postupka obilježenog ustrajnim odbijanjem državnog odvjetništva da razmotri sumnje koje su opetovano isticali sudovi”. Drugim riječima, upućivanje predmeta sudu na zahtjev okrivljenika posljedica je povrede prava, a ne uzrok njihove povrede.

- 27 Kao rezultat tih dviju presuda ESLJP-a i drugih presuda koje je ESLJP donio protiv Bugarske zbog predugog trajanja postupka, poglavlje XXVI. NPK-a ponovno je stupilo na snagu 2013. (DV br. 71/2013) i glasilo je gotovo jednako kao i ono iz 2006. Članak 368. stavak 1. dopunjen je na način da se u dvogodišnji rok ne uračunava trajanje sudskog postupka u predmetu ili obustave kaznenog postupka. Rok iz članka 369. stavka 1. produljen je s dva na tri mjeseca. Ponovno je uvedena mogućnost da žalbeni sud obustavi kazneni postupak u skladu s člankom 334. točkom 4. NPK-a ako prvostupanjski sud ne iskoristi svoju ovlast u skladu s člankom 369. stavkom 4. NPK-a.
- 28 Sud koji je uputio zahtjev naglašava da je u ovom slučaju okrivljenica DM pokrenula sudski postupak u predmetu 31. kolovoza 2015., kada je verzija iz 2013. bila važeća verzija poglavlja XXVI. NPK-a. Stoga je sud smatrao da su ispunjeni uvjeti iz članka 368. stavka 1. NPK-a te je državnom odvjetništvu odredio rok od tri mjeseca za podizanje optužnice pred sudom. Državno odvjetništvo podiglo je optužnicu, ali je sud utvrdio da su u predsudskom postupku počinjene bitne postupovne povrede te je stoga državnom odvjetništvu u skladu s člankom 369. stavkom 3. važećeg NPK-a odredio posljednji rok od mjesec dana za otklanjanje tih postupovnih povreda. Ako državno odvjetništvo ne otkloni postupovne povrede u određenom roku ili ako počini nove povrede, kazneni postupak protiv optuženice DM obvezno treba obustaviti u skladu s člankom 369. stavkom 4. NPK-a a da stranke ni ne moraju podnijeti odgovarajući zahtjev.
- 29 Državno odvjetništvo podiglo je pred sudom 22. ožujka 2016. novu optužnicu u tako određenom roku od mjesec dana. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, postoji neslaganje u pogledu toga ispunjava li ta optužnica zahtjeve iz članka 246. NPK-a, u skladu s kojima optužnica mora biti formulirana jasno i nedvosmisleno tako da je okrivljenici mogu razumjeti, učinkovito pripremiti svoju obranu i prikupiti odgovarajuće dokaze. To je pitanje bilo predmet rasprave na zahtjev optuženice DM na ročištima od 25. svibnja 2016. i 27. lipnja 2016., pri čemu su branitelji optuženice ukazali na nedostatke optužnice za koje su smatrali da su postojali te su inzistirali na obustavi kaznenog postupka koji se vodi protiv nje u skladu s člankom 369. stavkom 4. trećom mogućnosti NPK-a iz 2016. koji je tada bio na snazi. Međutim, sud nije prihvatio te argumente, utvrdio je da nisu postojale otklonjive bitne postupovne povrede te je odbio obustaviti kazneni postupak protiv optuženice DM.
- 30 U skladu s odredbama NPK-a, pred žalbenim sudom mogu se samostalno pobijati odluke suda kojima se obustavlja kazneni postupak (i to mogu učiniti i optuženik i

državno odvjetništvo), ali ne i odluke kojima se odbija obustava postupka. Te se odluke preispituju u postupcima pred višim sudovima, ali zajedno s presudom koju je donio prvostupanjski sud. Stoga u toj fazi kaznenog postupka u pogledu prava na to da se kazneni postupak protiv optuženice DM obustavi u cijelosti koje proizlazi iz članka 369. stavka 4. treće mogućnosti NPK-a više nije moguća pravna zaštita u okviru prvostupanjskog postupka iz 2016.

- 31 Ako prvostupanjski sud ne iskoristi svoje ovlasti iz članka 369. stavka 4. NPK-a, u skladu s verzijom NPK-a koja je tada bila na snazi (članak 334. točka 4.) postojala je mogućnost zaštite tog stečenog prava na obustavu postupka, i to u okviru preispitivanja osuđujuće presude u žalbenom postupku. Drugostupanjski sud mora ukinuti osuđujuću presudu i na temelju članka 334. točke 4. druge mogućnosti obustaviti kazneni postupak u skladu s člankom 369. stavkom 4. važećeg NPK-a ako utvrdi da su u pre sudskom postupku, među ostalim i tijekom sastavljanja optužnice, stvarno počinjene postupovne povrede. Ta ovlast žalbenog suda pruža pravnu sigurnost i predvidljivost osobama koje su stekle pravo iz članka 369. stavka 4. NPK-a. Osim toga, iz te ovlasti drugostupanjskog suda proizlazi da postupak u skladu s poglavljem XXVI. NPK-a u načelu ne završava podizanjem optužnice pred sudom.
- 32 Sud koji je uputio zahtjev stoga smatra da je postupak u skladu s poglavljem XXVI. NPK-a koji je optuženica DM pokrenula 31. kolovoza 2015. još u tijeku, odnosno taj postupak još uvijek traje, i to do pravomoćnog okončanja kaznenog postupka koji se vodi protiv nje. Budući da je prvostupanjski sud odbio obustaviti kazneni postupak protiv optuženice DM, ona je to pravo 27. lipnja 2016. mogla zaštititi jedino tako da zatraži da to učini žalbeni sud, ali tek nakon što prvostupanjski sud donese svoju kaznenu presudu.
- 33 U međuvremenu, odnosno 5. studenoga 2017., dok je sud odlučivao u postupku pokrenutom 2016., stupile su na snagu zakonske izmjene poglavlja XXVI. NPK-a. Time je ukinut institut provedbe postupka pred sudom na zahtjev okrivljenika koji se primjenjivao do tada. Za razliku od prethodnog stavljanja izvan snage poglavlja XXVI. NPK-a, ovog puta nije postojala prijelazna odredba za postupke u skladu s poglavljem XXVI. NPK-a koji su u tijeku, kao što je postupak optuženice DM. Uveden je potpuno drukčiji mehanizam s ciljem ubrzanja pre sudskog i sudskog postupka, ali bez kompenzacijske funkcije u slučaju da mjere ubrzanja ne budu učinkovite. Zapravo je ukinuta mogućnost obustave kaznenog postupka u slučaju predugog trajanja pre sudskog postupka i u slučaju ponovljenih otklonjivih bitnih postupovnih povreda.
- 34 Postupak pred Specializiranim nakazatelnim sadom (Specijalizirani kazneni sud) dovršen je nakon prvostupanjskog postupka koji je trajao više od tri i pol godine – pokrenut je 23. ožujka 2016., a završio kaznenom presudom donesenom 19. studenoga 2019. Predmetni sud osudio je optuženicu DM, ali je drugostupanjski sud, odnosno Apelativen specializiran nakazatelen sad (Specijalizirani žalbeni kazneni sud), 9. studenoga 2020. ukinuo tu kaznenu presudu zbog toga što su počinjene povrede prilikom sastavljanja optužnice od

22. ožujka 2016. i zato što optužnica nije ispunjavala zahtjeve iz članka 246. NPK-a. Žalbeni sud naglasio je da se brojni prigovori koje su branitelji istaknuli na ročištu pred prvostupanjskim sudom nisu odgovarajuće razmotrili. Međutim, kazneni postupak protiv optuženice DM nije obustavljen jer žalbeni sud u skladu s važećom verzijom NPK-a nema ovlast predviđenu člankom 334. stavkom 4. drugom mogućnosti NPK-a.
- 35 Za sud koji je uputio zahtjev iz opisanog razvoja predmeta s obzirom na pravomoćnu presudu žalbenog suda nedvojbeno proizlazi da su od 22. ožujka 2016. ispunjeni uvjeti iz članka 369. stavka 4. treće mogućnosti NPK-a, u verziji koja je tada bila na snazi, u pogledu točaka optužnice podignute protiv optuženice DM. Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, prvostupanjski sud trebao je obustaviti kazneni postupak protiv optuženice DM još 2016. da je ta odredba pravilno primijenjena. Zbog pogrešnog mišljenja sudskog vijeća Specializiranog nakazatelnog suda (Specijalizirani kazneni sud) pred kojim se vodio postupak pokrenut 2016. da u pretdsudskom postupku nije počinjena otklonjiva bitna postupovna povreda, kazneni postupak protiv optuženice DM još je uvijek u tijeku i traje ukupno već oko 10 godina.
- 36 Sud koji je uputio zahtjev navodi da je Konstitucionen sad na Republika Bulgaria (Ustavni sud Republike Bugarske) u presudi iz 1999. utvrdio da „odredba u skladu s kojom se obustavljaju postupci koji su u tijeku [...] nije u skladu sa zahtjevima vladavine prava za očuvanje stečenih prava, pravne sigurnosti i predvidljivosti”. U ovom slučaju NPK ne sadržava izričitu odredbu o obustavi postupaka u skladu s prethodnom verzijom poglavlja XXVI. koji su u tijeku. Međutim, to proizlazi iz nepostojanja prijelazne odredbe kojom se uređuje status tih postupaka.
- 37 Konstitucionen sad na Republika Bulgaria (Ustavni sud Republike Bugarske) utvrdio je u jednoj drugoj presudi iz 2010. da je zabrana retroaktivnosti zakonâ povrijeđena ako nova pravna ocjena učinaka stečenog prava rezultira ukidanjem pravâ, iako je pravo nastalo u drugom pravnom okviru, ili ako dovodi do štetnih posljedica za stare slućajeve. S obzirom na načelo vladavine prava, ustavnim pravom ne dopušta se da zakonodavac naknadno nalaže nepovoljne posljedice pojedincu koji je stekao prava i postupao u skladu s postojećim pravnim okvirom.
- 38 Prema mišljenju sudu koji je uputio zahtjev, to stajalište Konstitucionen sad na Republika Bulgaria (Ustavni sud Republike Bugarske) relevantno je u ovom slućaju upravo zbog znatnih razlika između odredbi poglavlja XXVI. NPK-a u verziji prije i nakon 5. studenoga 2017. Optuženica DM stekla je pravo na obustavu kaznenog postupka koji se vodi protiv nje u skladu s člankom 369. stavkom 4. NPK-a 22. ožujka 2016., kada je bio na snazi stari pravni okvir, te je u četiri navrata istaknula namjeru iskorištavanja tog prava. Za ostvarivanje tog prava nije relevantna okolnost da je njegov nastanak utvrđen zbog pogreške suda gotovo pet godina kasnije u razdoblju važenja jednog drugog zakona, kojim se ne uređuju takozvani stari slućajeve i koji stoga ima štetne posljedice za te slućajeve.

- 39 Poglavlje XXVI. NPK-a u verziji iz 2013. primjenjivalo se na sva kaznena djela iz bugarskog Kaznenog zakonika osim na teška kaznena djela sa smrtnim ishodom počinjena s namjerom. U tom su se smislu članak 368. i članak 369. NPK-a primjenjivali i na kaznena djela koja su bila obuhvaćena područjem primjene Okvirne odluke Vijeća 2008/841/PUP, osobito na sudjelovanje u zločinačkom udruženju u smislu članka 321. stavka 3. u vezi s člankom 321. stavkom 2. NK-a i odgovarajuća sporedna kaznena djela.
- 40 Tim odredbama NPK-a, koje su bile na snazi do 5. studenoga 2017., prenesena je mogućnost dodijeljena državama članicama u članku 4. Okvirne odluke 2008/841 da se počinitelju kaznenog djela povezanog sa zločinačkim udruženjem pod određenim okolnostima ne izrekne kazna, odnosno u ovom slučaju zbog propusta u postupanju istražnih tijela ili bitnih postupovnih povreda počinjenih u prethodnom postupku.
- 41 Poglavlje XXVI. NPK-a instrument je učinkovite pravne zaštite u smislu članka 19. stavka 1. treće rečenice UEU-a jer se njime osigurava pravo okrivljenika na to da sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj u smislu članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.
- 42 Sud koji je uputio zahtjev smatra da se trenutna verzija poglavlja XXVI. NPK-a (članci 368. i 369. NPK-a), kojom se znatno mijenjaju odredbe prethodno važećeg poglavlja, bez unošenja prijelazne odredbe za postupke pokrenute u skladu sa starom odredom koji su još uvijek u tijeku, i kojom se okrivljeniku zapravo uskraćuje mogućnost iskorištavanja stečenog prava na obustavu kaznenog postupka koji se vodi protiv njega, protivu pravu Unije.
- 43 Smatra da je riječ o povredi članka 4. Okvirne odluke 2008/841 jer se sprečava da se u Republici Bugarskoj kao državi članici Unije primjenjuju mjere kojima se osigurava nekažnjavanje počinitelja kaznenih djela povezanih s organiziranim kriminalom u određenim okolnostima, nakon što su takve mjere već uvedene, a okrivljenici su stekli pravo na to da ih iskoriste.
- 44 Time je povrijeđen i članak 19. stavak 1. treća rečenica UEU-a jer se osobama okrivljenima za počinjenje kaznenih djela navedenih u Okvirnoj odluci 2008/841 uskraćuje mogućnost učinkovite pravne zaštite koja se odnosi na to da se o njihovu predmetu odluči u razumnom roku.
- 45 Osim toga, povrijeđen je članak 52. u vezi s člankom 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima jer se ograničava primjena djelotvornog pravnog lijeka uvedenog u nacionalno pravo prilikom prenošenja Okvirne odluke Unije i zbog brojnih osuđujućih presuda ESLJP-a, čime se dovodi u pitanje pravičnost cijelog kaznenog postupka.
- 46 Zbog navedenih razloga sud koji je uputio zahtjev smatra da je za pravilnu odluku u predmetu, koji se pred njim vodi na temelju optužnice koju je podiglo državno odvjetništvo i pokretanja kaznenog postupka, potrebno odgovoriti na pitanje treba li navedene odredbe prava Unije tumačiti na način da im se protive nacionalne

odredbe, kao što su odredbe poglavlja XXVI. NPK-a (izmijenjen DV-om br. 63/2017 i na snazi od 5. studenoga 2017.) kojima se ukida pravo okrivljenika na obustavu kaznenog postupka koji se vodi protiv njega ako je to pravo nastalo za vrijeme važenja zakona kojim se predviđala takva mogućnost, ali je zbog pogreške suda utvrđeno tek nakon ukidanja tog zakona, kao i na pitanje koji bi djelotvorni pravni lijekovi u smislu članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima trebali biti dostupni takvom okrivljeniku i, osobito, može li nacionalni sud na temelju prava Unije odrediti obustavu kaznenog postupka protiv takve osobe kao jedini i najpravedniji mogući oblik kompenzacije za odvijanje postupka.

RADNI DOKUMENT